

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 22/2013 vp

Valtioneuvoston selvitys komission ehdotuksesta neuvoston asetukseksi eräiden kalakantojen ja kalakantaryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta vuodeksi 2014

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 2 päivänä lokakuuta 2013 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen komission ehdotuksesta neuvoston asetukseksi eräiden kalakantojen ja kalakantaryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta vuodeksi 2014 (E 115/2013 vp) ympäristövaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Orian Bondestam, maa- ja metsätalousministeriö
- ylitarkastaja Rainer Lahti, ympäristöministeriö
- tutkija Tapani Pakarinen, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

- toiminnanjohtaja Markku Myllylä, Kalatalouden Keskusliitto
- ammattikalastaja, puheenjohtaja Olavi Sahlstén, Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- toiminnanjohtaja Ilkka Mäkelä, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
- suojeluasiantuntija Matti Ovaska, WWF Suomi.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet:

- Ålands landskapsregering / Ahvenanmaan maakuntahallitus
- Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Lapin liitto
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Tornio-Muonijokiseura ry.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komissio mainitsee, että saalis- ja pyyntiponnistusrajoitusten avulla pyritään saavuttamaan yhteisen kalastuspolitiikan tavoite, jonka mukaan olisi varmistettava, että kalastus on ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävällä poh-

jalla. Komissio toteaa, että se on pyytänyt kansainväliseltä merentutkimusneuvostolta (ICES) ja komission tieteellis-teknis-taloudelliselta kalastuskomitealta (STECF) tieteellisiä neuvoja Itämeren kalakannoista vuodelle 2014. Itämeren alueellista neuvoa antavaa komiteaa (BSRAC)

on myös kuultu. Ehdotetuista TAC:eista on soveltuvin osin vähennetty Venäjän federaation kanssa jaettavien kantojen teoreettiset määrät.

EU ja sen jäsenvaltiot ovat Johannesburgin kestävä kehityksen huippukokouksessa sitoutuneet kalakantojen hyödyntämiseen kestävänsä enimmäistuoton tasolla vuoteen 2015 mennessä, jos mahdollista. EU:n neuvosto ja Euroopan parlamentti ovat päässeet yhteisymmärrykseen siitä, että EU:n uudistettavan yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevan perusasetuksen tavoitteena on kalakantojen hyödyntäminen kestävänsä enimmäistuoton (Maximum Sustainable Yield, MSY) mukaisesti vuonna 2015, jos mahdollista, ja kaikkien kalakantojen osalta viimeistään vuonna 2020.

Itämeren kiintiöidyistä kalakannoista Selkämeren silakkakantaa sekä Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakkakantaa hyödynnetään MSY:n mukaisesti. Myös itäistä turskakantaa hyödynnetään MSY:n mukaisesti. Kilohailikantaa ja Riianlahden silakkakantaa hyödynnetään lähes MSY:n mukaisesti. Hyödyntäminen MSY-tasolla määräytyy kalastuskuolevuutta kuvaavan F-arvon perusteella. Kilohailikannan ja Selkämeren silakkakannan kalastuskuolevuuden Fmsy-tasoa on alennettu, mutta Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakkakannan Fmsy-tasoa on korotettu. Läntisen turskakannan hyödyntämiseen MSY:n mukaisesti siirrytään asteittain.

Pohjanlahden silakkakannan TAC perustuu Selkämeren silakkakannan kalastuskuolevuuden uuteen Fmsy-tasoon 0.15. Selkämeren silakkakanta on lähes ennätyksellisen suuri, ja sen arvioitu kalastuskuolevuus on vain F0.1. Vuonna 2012 saaliit nousivat ensimmäisen kerran yli 100 000 tonniin, ja sama toistunee kuluvana vuonna. Suomalaiset kalastusalukset ottavat yli 90 prosenttia alueen silakkasaaliista. Kalastuksen kannattavuus on viime vuosina parantunut, kun sekä määrät että hinta ovat nousseet. Silakalle on kysyntää sekä elintarvikkeeksi, rehuksi että kalajauhon raaka-aineeksi.

Suomen luonnonlohikantojen (Tornionjoen ja Simojoki) ja eräiden muiden Pohjanlahden lohikantojen tila on parantunut, mutta monet Itämeren pääaltaan lohikannat ja eräät pienet lohikan-

nat Pohjanlahdella ja Suomenlahden etelärannikolla ovat edelleen heikkoja. ICES toteaa ja sen tekemät analyysit osoittavat, että heikossa tilassa olevien lohikantojen tila ei olennaisesti parane vaikka TAC vahvistettaisiin hyvin alhaiselle tasolle ja lohenkalastus minimoitaisiin. Pieniä ja heikommassa tilassa olevia lohikantoja tulisi elvyttää kohdistetuilla toimilla, kuten Itämeren pääaltaalla harjoitettavan kalastuksen rajoituksilla, jokikohtaisilla kalastusrajoituksilla, jokikunnostuksilla ja nousuesteiden poistamisella. Myös ICES:n mukaan kohdistetut toimet erityisesti Itämeren pääaltaalla ovat tarpeen.

Suomi ja Ruotsi ovat tämän mukaisesti vuoden 2013 alusta kieltäneet lohen ajosiimakalastuksen Itämeren pääaltaan alueella. Suomi ja Ruotsi ylläpitävät myös kalastusrajoituksia Pohjanlahden alueella mukaan lukien Tornionjoen edustan rajajokisopimuksen soveltamisalueella. Ruotsi on ohjannut kalastustaan niin, että Perämerellä pyydyistä vajaan 19 000 lohesta puolet on eväleikattuja, eli istutettuja lohia. Ruotsi on myös määrännyt, että lohen vetouistelussa vain eväleikattuja lohia saadaan ottaa saaliiksi. Suomi on Pohjanlahdella ylläpitänyt lohiasetuksella vahvistetut lohenkalastuksen alkukauden rajoitukset. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön asettama laajapohjainen lohityöryhmä on vuoden 2013 alusta työstänyt kansallista lohistrategiaa, joka sisältää lohenkalastuksen säätelyä koskevia toimenpiteitä.

Kesällä 2012 ja 2013 Tornionjokeen ja Simojokeen on Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen lohilaskureiden havaintojen perusteella noussut merkittävästi enemmän lohta kuin aiemmin. Tornionjokeen laskettiin nousseen noin 60 000 lohta vuonna 2012 ja noin 52 000 lohta vuonna 2013. Näiden lukujen päälle tulee vielä Kattilakoskelle sijoitetun laskurin alapuolelle jääneet lohet ja siellä saaliiksi saadut lohet. Simojokeella laskettiin vastaavasti n. 2 700 ja 2 500 lohta. Myös Ruotsin Perämeren lohijokiin on vuosina 2012 ja 2013 noussut runsaasti lohia. Parempi nousu on myös nostanut saalistasoa sekä rannikon ammattikalastuksessa että joen vapaa-ajankalastuksessa.

Komission ehdotus Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen 108 421 lohen TAC:sta noudattaa ICES:n ja STECF:n laskentaa kalastuskuolevuuden F0.1 mukaisesta TAC:sta. Komissio perustaa TAC-ehdotuksensa Itämeren lohikannan ja kyseistä kantaa hyödyntävien kalastuksien monivuotisesta suunnitelmasta (COM(2011) 470 final) annetun ehdotuksensa 7 artiklaan, jonka mukaan TAC lasketaan kalastuskuolevuuden F0.1 (= n. 10 %) perusteella. ICES on arvioinut, että Itämeressä on 1,418 miljoonaa pyyntikokoista lohta, ja sen perusteella sekä ottaen huomioon myös luonnollisen kuolevuuden (hylkeet, taudit, ravinnon puute) F0.1 on ICES:n mukaan 116 953 lohta. Tästä määrästä komissio on vähentänyt alamittaisina (2 573) sekä hylkeiden repiminä poisheitettyjä (3 859) lohia ja vielä Venäjän IBSFC:n mukainen osuus 1,9 % (2 100) ja päätynyt 108 421 lohen TAC:iin.

Komission ehdottamasta TAC:sta ei ole vähennetty ICES:n arvioimia ja sen neuvossa kaikilta vähennettyjä raportoimattomia tai väärinraportoituja lohisaaliita (31 000 lohta). Tällainen vähentäminen kaikilta olisi unionilainsäädännön vastaista, koska ylikalastetut määrät tulee vähentää sitä harjoittaneelta jäsenvaltiolta. ICES:n neuvossa raportoimattomat ja väärinraportoidut lohisaaliit on kuitenkin arvioitu pienentyneen. ICES:n neuvon mukaan TAC tulisi vahvistaa 78 000 loheksi, josta on vähennetty vuoden 2012 mukaisina arvioitu raportoimaton saalis 20 000 lohta ja arvioitu väärinraportoitu saalis 11 000 lohta sekä arvioitu kuolleena mereen heitetty alamittaiset lohet (2 600) ja hylkeen repimät lohet (3 800). ICES on todennut, että TAC voisi olla suurempi, jos raportoimattomuutta ja väärinraportointia vähennettäisiin. STECF on puolestaan todennut, että erityisesti väärinraportointi on selvästi vähentynyt vuosina 2010–2012 ja että jos tämä trendi jatkuu ei voida lähteä siitä, että raportoimattomuus ja väärinraportointi olisi vuonna 2014 samalla tasolla kuin vuonna 2012.

Komissio on tehnyt lukuisia lohenkalastusta koskevia valvontakäyntejä kaikissa lohenkalastusta harjoittavissa Itämeren jäsenvaltioissa. Jos

komissio havaitsee väärinraportointia tai raportoimattomuutta se ryhtyy asian edellyttämiin menettelyihin, kuten esim. kiintiön vähentämiseen ao. jäsenvaltiolta. Näin on menetelty esim. turskan osalta. Mahdollisen raportoimattoman kalastuksen ja väärinraportoinnin estäminen ja käsittely kuuluu kalastusviranomaisten tehtäviin, ei tutkimusorganisaatioiden. EU:n kalastuksen valvonta-asetuksen 1224/2009 105 artiklan mukaan väärinraportoitu tai raportoimaton saalis tulee vähentää asianomaisen jäsenvaltion kiintiöistä. Vähentäminen voidaan tehdä myös muista kuin kyseisen kalakannan kiintiöstä. Suomi on ollut aloitteellinen sen suhteen, että komission tekemät valvontaraportit olisivat julkisia. Julkisuus lisäisi paineita mahdollisten laittomuuksien minimoimiseksi tai valvontajärjestelmien puutteellisuuden poistamiseksi.

Suomenlahden lohisaaliit perustuvat merkittävässä määrin viljeltyihin ja istutettuihin lohiin, joita voidaan nykyään pääsääntöisesti tunnistaa eväleikkauksen perusteella. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen selvitysten perusteella Suomen tärkeällä rannikkokalastusalueella Suomenlahdella saadaan myös sinne eksyneitä Pohjanlahden lohia saaliiksi, mutta ei Viron luonnonlohia. Viron luonnonlohikantojen elvyttäminen edellyttää kohdennettuja toimia Viron rannikolla ja joissa, joten TAC:n pienentäminen ei elvyttäisi näitä kantoja. Viro on kansallisesti asettanut tiukkoja rajoituksia jokien ja niiden edustoilla tapahtuvaan lohenkalastukseen.

Turskakantojen pitkän aikavälin suunnitelma (neuvoston asetus 1098/2007) muodostaa perustan turskankalastuksen säätelylle. Suunnitelman mukaan pyritään turskakantojen kestäväan kalastukseen. Tämä tapahtuu mukauttamalla TAC-tasoa ja pyyntiponnistusta (turska-alusten satamasta poissaolopäivien enimmäismäärät). Itäinen turskakanta on vahvistunut, ja sen kalastuskuolevuus on laskenut alle MSY-tason. Kannan uudeksi ongelmaksi on muodostunut heikko kasvu, jonka tarkempaa syytä ei tiedetä. On epäilty, että kasvun heikkeneminen johtuu sen ravintona toimivan kilohailin siirtymisestä pohjoiseen ja siten etelässä pysyvien turskien ulottumattomille. Läntisen turskakannan kalastuskuolevuus on

pienentynyt vuodesta 1996, mutta se on edelleen merkittävästi yli Fmsy-tason. Kannan lisääntyminen ei ole kehittynyt myönteisesti, vaikka kutukanta on suurentunut.

Tiedot punakampelakannan tilasta ovat puutteelliset. Komissio ehdottaa saaliiden perusteella punakampelan TAC:n pienentämistä. Punakampelan kalastuksen yksikkösaaliit ovat kuitenkin nousseet.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto kannattaa Itämeren kalastusmahdollisuuksien vahvistamista vuodelle 2014 siten, että kalakantojen hyödyntäminen kestävän enimmäistuoton (Maximum Sustainable Yield, MSY) mukaisesti saavutettaisiin EU:n uudistetun yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevan perusasetuksen tavoitteen sekä kansainvälisen sitoumuksen mukaisesti vuonna 2015, jos mahdollista, ja kaikkien kalakantojen osalta viimeistään vuonna 2020.

Valtioneuvosto on tämän mukaisesti valmis hyväksymään komission ehdotuksen Itämeren kalakantojen suurimmista sallituista saaliista (TAC) jäljempänä olevin muutoksin ja tarkennuksin:

Pohjanlahden silakan TAC

Valtioneuvosto voi hyväksyä komission ehdotuksen Pohjanlahden silakan TAC:n suurentamisesta 142 662 tonniin (+35 %). Valtioneuvosto pyrkii vuosien välisten TAC-vaihteluiden pienentämiseksi siihen, että TAC suurennettaisiin ICES:n neuvoa ja komission ehdotusta vähemmän, mutta kuitenkin vähintään 135 000 tonniin (+27 %).

Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakan TAC

Valtioneuvosto voi hyväksyä komission ehdotuksen Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakan TAC:n suurentamisesta 143 500 tonniin (+59 %). Valtioneuvosto pyrkii vuosien välisten TAC-vaihteluiden pienentämiseksi ja kiintiön mitoittamiseksi kilohailin sivusaaliin perusteella siihen, että TAC suurennettaisiin ICES:n neu-

voa ja komission ehdotusta vähemmän, mutta kuitenkin vähintään +30 %.

Kilohailin TAC

Valtioneuvosto pyrkii siihen, että kilohailin TAC pienennetään komission ehdotusta (-12 %) vähemmän siten, että kilohailikannan kalastuskuolevuus saavuttaa viimeistään vuonna 2015 tuoreimmassa tieteellisessä neuvossa määritellyn uuden MSY-tason.

Itäisen turskan TAC

Valtioneuvosto voi hyväksyä Itämeren turskakantojen hoitosuunnitelmaan perustuvan komission ehdotuksen itäisen turskakannan TAC:n suurentamisesta (+7%).

Läntisen turskan TAC

Valtioneuvosto voi hyväksyä Itämeren turskakantojen hoitosuunnitelmaan perustuvan komission ehdotuksen läntisen turskakannan TAC:n pienentämisestä (-15 %). Valtioneuvosto on myös valmis harkitsemaan suurempaa pienennystä siten, että kalastuskuolevuuden MSY taso saavutetaan asteittain ja viimeistään vuonna 2020.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen TAC ja Suomenlahden lohen TAC

Suomen tavoitteena on lohikantojen hyödyntäminen MSY:n mukaisesti sekä ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä lohenkalastus. Siksi Suomi pyrkii löytämään yhteisymmärryksen komission ja muiden Itämeren jäsenvaltioiden kanssa komission ehdotusta huomattavasti pienemmästä lohen TAC:sta pyrkien ICES:n tieteelliseen neuvonantoon.

Suomenlahden lohen TAC

Suomi pyrkii siihen, että Suomenlahden lohen TAC pienennetään komission ehdotusta (-53 %) vähemmän.

Suomi edellyttää, että komissio ja jäsenvaltiot valvovat, että Itämerellä ei harjoiteta laitonta lohenkalastusta, ja jos sellaista todennetaan, se viipymättä ja kokonaan eliminoidaan. Toden-

nettu laitton lohisaalis tulee EU:n kalastuksen valvonta-asetuksen 1224/2009 105 artiklan mukaisesti vähentää asianomaisen jäsenvaltion kiintiöistä.

Yhteisymmärryksen saavuttamiseen tarvittava neuvotteluvara

Valtioneuvosto on valmis hyväksymään sellaisia neuvotteluprosessin aikana esille tulevia

muutoksia komission ehdotukseen, jotka ovat ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävän kalastuksen ja varovaisuusperiaatteen mukaisia sekä ovat tarpeen poliittisen yhteisymmärryksen saavuttamiseksi neuvostossa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan Itämeren silakan, kilohailin, turskan ja punakampeleen kiintiöistä. Valiokunta tarkastelee vuoden 2014 kalastuskiintiöehdotusta oman toimialansa kannalta keskittyen uhanalaisten luonnonlohikantojen tilaan ja niiden monimuotoisuuden säilyttämiseen. Valiokunta otti lausunnossaan YmVL 12/2012 vp vuoden 2013 lohikiintiön osalta 17.10.2012 kannan, jonka mukaan Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohikiintiön koon määrittämisessä tulee valtioneuvoston ja komission kantaa selkeämmin noudattaa ICES:n tiedellistä neuvonantoa ja varovaisuusperiaatetta.

Kansainvälinen merentutkimusneuvosto (ICES) on viime vuosina ilmaissut huolensa Itämeren jäljellä olevien luonnonlohikantojen tilasta ja geneettisestä monimuotoisuudesta. Myös Itämeren suojelukomissio (HELCOM) on kiinnittänyt huomiota Itämeren luonnonlohikantojen heikkoon tilaan. Voimakkaiden lohikantojen ehdoilla mitoitettussa nykyisessä Itämeren lohen sekakantakalastuksessa pienten lohikantojen todennäköisyys menettää peruuttamattomasti kannan elinkyvyille tärkeitä geneettisiä ominaisuuksia tai riski koko kannan häviämiseen on edelleen suuri. Valiokunta toteaa, että kalastuksen säätelytoimien lisäksi tarvitaan jokikunnostuksia, veden laadun parantamista ja nousuesteiden poistamista.

Vuonna 2012 Tornionjokeen nousi Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen lohilaskurin mukaan noin 60 000 lohta ja vuonna 2013 noin

52 000 lohta. Näiden lukujen lisäksi Tornionjokeen nousi jonkin verran lohta Kattilakoskeen sijoitetun laskurin alapuolelle. Pohjoisten jokien varsin hyvästä lohennoususta huolimatta useat Itämeren pääaltaan lohikannat ja eräät pienet lohikannat Pohjanlahdella ovat kuitenkin edelleen heikossa tilassa. Pääsääntöisesti pohjoisen Pohjanlahden lohikannat ovat vahvempia kuin eteläisen Pohjanlahden ja Itämeren pääaltaan lohikannat. ICES arvioi lohikantojen tilaa niiden toteutuneen vaelluspoikastuotannon ja arvioitun potentiaalisen vaelluspoikastuotannon suhteen perusteella. ICES:n arvion mukaan vain Kalix- ja Umeå-Vindelnjoissa on smoltituotanto 70 prosentin todennäköisyydellä kestävän enimmäistuoton mahdollistavalla tasolla Itämeren kaikkiaan 27 lohikannasta. Valiokunta toteaa, että heikkojen luonnonlohikantojen tilan parantaminen edellyttää pitkäjänteisiä toimia sekä kalastuksen säätelyssä että muiden kantoja elvyttävien toimien osalta. Lohen elinkierto etenkin pohjoisissa joissa on varsin pitkä, joten elvyttävien toimien pysyvämmät vaikutukset näkyvät vuosien viiveellä.

Komission esitys Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohikantojen kalastuskiintiöksi vuodelle 2014 on yhteensä 108 421 lohta. Kiintiöesitys on samansuuruinen kuin viimevuotinen kiintiö. ICES:n neuvonannon mukaan suurin sallittu lohisaalis (TAC) tulisi vahvistaa 78 000 loheksi. Valiokunta toteaa komission esityksen olevan ICES:n neuvonannon mukainen vain siinä tapauksessa, että raportoimaton ja väärin raportoitu lohisaalis olisi ensi vuonna alle 5 375

lohta. Valiokunta huomauttaa, että määrä on huomattavasti pienempi kuin viimeisimmät, vuoden 2012 tilannetta koskevat arviot raportoitamattoman, väärin raportoidun ja poisheitetyn lohien määrästä. Valiokunta toteaa, että ICES:n arvion mukaan lohisaaliin raportoitamattomuutta (arviolta 20 000 lohta) esiintyy kaikissa Itämeren maissa, mutta sen määrä vaihtelee. Lohisaaliin merkittävää väärinraportointia meritaimensaaliiksi esiintyy ICES:n arvioiden mukaan kuitenkin ainoastaan Puolassa. Puolan ilmoittamien saalistilastojen mukaan puolalaisten alusten taimensaalis suhteessa lohisaaliiseen on moninkertainen verrattuna samalla alueella kalastaneiden muiden Itämeren maiden aluksiin.

ICES:n arvion mukaan vuonna 2012 raportoitamaton lohisaalis oli 18 %, väärin raportoitu saalis 10 % ja kuolleena poisheitetty saalis 5 % koko Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden saaliista arvioituna. Valiokunta toteaa, että ICES ottaa lohikanta-arviossaan huomioon aliraportoinnin, väärin raportoinnin ja poisheitettyjen kuolleiden lohien määrän, jotta kalastuksesta aiheutuneen kuolevuuden kokonaisarvio olisi mahdollisimman todenmukainen. ICES:n arvioiden mukaan väärin raportoidun lohien määrä on vähentynyt huomattavasti Itämeren lohienkalastuksessa vuosina 2010–2012, mutta tämä muutos on huomioitu ICES:n arvioissa ja neuvonannossa. Komission valvontakäynneissä Puolassa vuonna 2013 ei ole toistaiseksi todennettu laajamittaista raportoitamattomia lohienkalastusta. Valiokunta pitää kuitenkin edelleen välttämättömänä, että Itämeren lohienkalastuksen ja lohien myynnin valvontaa erityisesti eteläisen Itämeren alueella tehostetaan ja valvonnan tulokset julkistetaan avoimesti.

Valiokunta toteaa, että salakalastuksesta ja lohien poisheitosta ei voida saada tarkkoja tietoja, mutta ICES:n esittämien arvioiden perusteella voidaan päätellä, että Itämeren lohienkalastukseen sisältyy vieläkin hyvin todennäköisesti raportoitamattomia ja väärin raportoitua kalastusta ja lohien poisheittoa. Nämä lohet tulee ottaa huomioon kokonaisuutena kiintiöitä asetettaessa. Todennäköinen raportoitamattoman ja väärin raportoidun ja poisheitetyn lohien pyynnin vaiku-

tus luonnonlohen kuolevuuteen tulee ottaa huomioon varovaisuusperiaatteen mukaisesti, kunnes saadaan selkeitä viitteitä siitä, että sitä ei enää merkittävästi esiinny. Edellä todettuun viitaten valiokunta pitää välttämättömänä, että vuoden 2014 lohikiintiö Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden osalta määritetään komission esittämää tasoa huomattavasti alemmalle tasolle ICES:n neuvonantoa lähtökohtana pitäen.

Suomenlahden lohikiintiöksi komissio on ehdottanut 7 256 lohta. Kiintiöesitys on 53 % pienempi kuin viimevuotinen kiintiö. ICES:n kalastuskiintiösuositus perustuu Suomenlahden tilastoidun lohisaaliin keskiarvoon vuosina 2010–2012. Suomenlahden lohisaalis koostuu suurimmaksi osaksi vaelluspoikasistutuksista peräisin olevista kaloista, joista valtaosalta on leikattu rasvaevä. Keskeiseltä rysäkalastusalueelta Kotkan edustalta kerätyissä saalisnäytteissä on luonnonlohien osuus ollut riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen mukaan 6–41 % vuosina 2001–2010. DNA-analyysien mukaan luonnonlohet ovat peräisin Pohjanlahden lohikannoista, Suomenlahden luonnonlohia näissä saalisnäytteissä ei ole havaittu. Valiokunta toteaa, että Suomenlahden kalastuskiintiön säätely ei juurikaan vahvista Viron pieniä luonnonlohikantoja. Toisaalta Suomessa on vastikään päätetty Kymijoen kalatien rakentamisesta. Valtioneuvoston hyväksymän kalatiestrategian mukaisesti tulevana vuosina tulee huolehtia siitä, että kalastuksen säätely mahdollistaa lohien nousun Kymijokeen. Valiokunta pitää tärkeänä, että jatkossa Suomenlahden lohikiintiön säätelyllä mahdollistetaan istutettujen kalojen rannikkopyynti, mutta samalla turvataan riittävän suuri kutukalojen määrä Kymijoessa.

Valiokunta pitää asianmukaisena Suomenlahden nykyisen kiintiön alentamista, mutta pitää kuitenkin tärkeänä, että eväleikattujen istutettujen lohien pyynti on mahdollista jatkossakin. Tulevaisuudessa Suomenlahdella tulee pyrkiä siihen, että lohien ammattikalastus kohdistuu eväleikattuihin istutuslohiin ja luonnonkudusta peräisin olevat lohet vapautetaan. Valiokunta korostaa, että tätä kautta istutetun lohien myynti vähittäiskaupassa todennäköisesti helpottuisi ja

sitä olisi helpompi markkinoida kuluttajille. Valiokunta huomauttaa tässä yhteydessä, että kotimaisen kalan kulutus on pudonnut erittäin alhaiselle tasolle, ja pitää tärkeänä, että kestävästi pyydettyä kotimaista kalaa pyritään saamaan monipuolisesti vähittäismyyntiin.

Valiokunta katsoo, että lohien ammattikalastussaa- liiden lisäksi on selvitettävä nykyistä tarkemmin myös muun kuin ammattikalastuksen lohisaaliit rannikoilla erityisesti verkko- ja rysäkalastuksen osalta sekä rajoitettava tehokkaasti tätä ei-ammattimaista meripyyntiä. Osa ns. harmaan kalastuksen lohista päätyy todennäköisesti säästöjen vastaisesti myyntiin. Harmaaseen kalastukseen sisältyy tällä hetkellä mitä ilmeisimmin valvonnallisia ongelmia. Keskeiset säädökset, joilla Euroopan unionissa pyritään parantamaan yhteisen kalastuspolitiikan säästöjen noudattamista alan toimijoiden ja jäsenvaltioiden keskuudessa, ovat neuvoston ja komission ns. LIS-asetus, neuvoston ja komission valvonta-asetukset sekä neuvoston kalastuslupia koskeva aset¹. Yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvontaa ja seuraamusjärjestelmää koskevien asetusten täytäntöönpano edellyttää Suomessa uusia lainsäätöjä. Keskeinen uudistus on kalastusrikkomuksia koskeva ns. pistejärjestelmä. Toimeenpantavat EU:n asetukset ovat osin erittäin yksityiskohtaisia, mutta asianmukaisesti toteutettuina niillä voidaan tehostaa lohien kalastuksen valvontaa ja säästöjen noudattamista. Myös vapaa-ajankalastusta joissa ja merellä tulee jatkossa valvoa tehokkaasti.

Valiokunta korostaa ICES:n tieteellisen neuvonannon parantamistarvetta etenkin siltä osin, että raportointimattoman saaliin arviointia kehitetään edelleen ja raportointimattomista lohisaaliista pyritään saamaan mahdollisuuksien mukaan tarkempia tietoja myös kalakaupan piiristä sekä arvioita harmaan talouden myynnistä. Vapaa-ajan kalastuksessa arvioidaan saatavan tällä hetkellä noin 20 % lohisaaliista, mutta tästäkin kalastuksesta kaivataan luotettavampia ja tarkempia saalistietoja.

Valiokunta pitää tärkeänä, että istutettujen lohien eväleikkaukseen liittyvät moninaiset kysymykset tulee pyrkiä selvittämään pikaisesti ja näiden selvitysten perusteella tulee arvioida, onko kaikkien Itämeren istutuspoikasten eväleikkaus tulevaisuudessa tarkoituksenmukaista. Valiokunta huomauttaa lopuksi, että Itämeren lohien luontaisen poikastuotannon kasvattaminen kaiken kalastuksen säätelyllä sekä muilla kantojen hoitotoimilla nykyistä suuremmaksi edistää pitkällä tähtäimellä kantojen elpymistä koko Itämeren mittakaavassa ja on myös säädellyn ammattimaisen rannikkokalastuksen säilyttämistavoitteen mukaista.

¹ Neuvoston aset¹ (EY) N:o 1005/2008 laittoman, ilmoittamattoman ja sääntelemättömän kalastuksen ehkäisemistä, estämistä ja poistamista koskevasta yhteisön järjestelmästä, asetusten (ETY) N:o 2874/93, (EY) N:o 1936/2001 ja (EY) N:o 601/2004 muuttamisesta sekä asetusten (EY) N:o 1093/94 ja (EY) N:o 1447/1999 (neuvoston LIS-asetus); Komission aset² (EY) N:o 1010/2009 laittoman, ilmoittamattoman ja sääntelemättömän kalastuksen ehkäisemistä, estämistä ja poistamista koskevasta yhteisön järjestelmästä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1005/2008 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä (komission LIS-asetus); Neuvoston aset³ (EY) N:o 1224/2009 yhteisön valvontajärjestelmästä, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattaminen, asetusten (EY) N:o 847/96, (EY) N:o 2371/2002, (EY) N:o 811/2004, (EY) N:o 768/2005, (EY) N:o 2115/2005, (EY) N:o 2166/2005, (EY) N:o 388/2006, (EY) N:o 509/2007, (EY) N:o 676/2007, (EY) N:o 1098/2007, (EY) N:o 1300/2008 ja (EY) N:o 1342/2008 muuttamisesta sekä asetusten (ETY) N:o 2847/93, (EY) N:o 1627/94 ja (EY) N:o 1966/2006 kumoamisesta (neuvoston valvonta-asetus); Komission täytäntöönpanoaset⁴ (EU) N:o 404/2011 yhteisön valvontajärjestelmästä, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattaminen, annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1224/2009 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä (komission valvonta-asetus); Neuvoston aset⁵ (EY) N:o 1006/2008 yhteisön kalastusaluksille myönnettävistä luvista kalastustoiminnan harjoittamiseksi yhteisön vesien ulkopuolella ja kolmansien maiden alusten pääsystä yhteisön vesille, asetusten (ETY) 2847/93 ja (EY) 1627/94 muuttamisesta sekä asetuksen (EY) 3317/94 kumoamisesta.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan ja valtioneuvoston tavoin edellyttää, että Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohikiintiöitä määritettäessä

Suomi pyrkii löytämään yhteisymmärryksen komission ja muiden Itämeren jäsenvaltioiden kanssa komission ehdotusta huomattavasti pienemmästä lohen TAC:sta pyrkien ICES:n tieteellisen neuvonannon mukaiseen tasoon.

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Martti Korhonen /vas
vpj. Rakel Hiltunen /sd
jäs. Tarja Filatov /sd
Christina Gestrin /r
Timo Heinonen /kok
Mikael Jungner /sd
Antti Kaikkonen /kesk
Pauli Kiuru /kok
Jukka Kärnä /sd

Jari Lindström /ps
Eeva-Maria Maijala /kesk
Tapani Mäkinen /kok
Martti Mölsä /ps
Sari Palm /kd
Anni Sinnemäki /vihr
Mirja Vehkaperä /kesk
Juha Väättäinen /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jaakko Autio.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Kannatan muilta osin valtioneuvoston kantaa, mutta katson, että pääaltaan ja Pohjanlahden lohikiintiö vuonna 2014 tulisi komission ehdotuksen mukaisesti olla 108 762 lohta ja että Suomenlahden lohikiintiön tulisi olla 15 419 lohta. Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohikiintiö olisi siten samansuuruinen kuin vuonna 2013. Myös Suomenlahdella kiintiö pysyisi nykytasolla.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen mukaan Tornionjokeen on jo tänä vuonna noussut noin 52 000 lohta. Ympäristövaliokunnan peräänkuuluttama, MSY-tason saavuttamiseksi vaadittu 50 000 nousulohen määrä on siten jo täytynyt. Myös vuonna 2012 tarvittava taso saavutettiin selkeästi.

Epäily raporttoimattomasta lohenkalastuksesta ei perustu selkeään näyttöön, vaan arvioon vuonna 2012 tapahtuneesta kalastuksesta. Jos laitonta kalastusta tapahtuu ja se voidaan todentaa, on viranomaisten tehtävä vähentää laittomasti kalastettu määrä sääntöjä rikkovan jäsen-

maan kiintiöstä. Pelkkä epäily ei voi olla riittävä peruste kiintiöiden pienentämiseen.

Ammattikalastukseen on jo aikaisemmin kohdistettu lukuisia rajoituksia. Myös lohikiintiöitä on leikattu merkittävästi. Lisäksi hallitusohjelmassa todetaan, että "ammattikalastuksen taloudelliset toimintaedellytykset turvataan. Hallitus edistää kotimaisen kaupallisesti pyydetyn kalan kulutuksen kasvua." Valiokunnan enemmistön nyt esittämä kannanotto merkitsisi käytännössä ammattikalastajien toimintaedellytysten merkittävää heikennystä, jota en hyväksy.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella esitän,

että ympäristövaliokunta lausuntonaan ilmoittaa, että se yhtyy asiassa muutoin valtioneuvoston kantaan, mutta esittää pääaltaan ja Pohjanlahden lohikiintiöksi 108 762 lohta ja Suomenlahden lohikiintiöksi 15 419 lohta.

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 2013

Mirja Vehkaperä /kesk